

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

Lausunto

Julkisoikeus

LsN Mira Turpeinen

19.11.2020

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työtapaturma- ja ammattitautilain, eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 213/2020 vp)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työtapaturma- ja ammattitautilakia, työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, julkisten alojen eläkelakia ja Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia. Lakeihin ehdotetaan lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset siitä, millä tavalla vakuutuslaitosten asiantuntijalääkäreiden edellytetään ottavan kantaa laitosten käsiteltäviksi toimitettuihin lääketieteellisiin selvityksiin. Lisäksi ehdotetaan, että asiantuntijalääkärin kannanotto vahvistettaisiin sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”.

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Vakuutuslaitosten asiantuntijalääkäreiden lausuntojen vahvistaminen

Esityksessä ensinnäkin ehdotetaan, että esityksessä erikseen mainituista laeista kumotaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ää koskevat maininnat. Tätä perustellaan sillä, että vakuutuslaitoksessa toimivan lääketieteellisen asiantuntijan kannanotto ei ole

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

terveydenhuollon ammattihenkilöstöä koskevan lain 23 §:n mukainen todistus tai lausunto, eikä lainkohta ole asiallisesti ottaen koskaan soveltunut sääntelemään vakuutuslaitosten lääkäriasiantuntijan työtehtävässään tekemää kannanottoa. Oikeusministeriö pitää edellä mainitun viittauksen poistamista perusteltuna, jopa tarpeellisenä huomioiden esityksessä olevat perustelut. Lisäksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös esityksessä mainittuun näkökohtaan siitä, että edellä mainitussa lain 23 §:ssä tarkoitettujen lääkäreidenkin tulee vahvistaa lausuntonsa ”kunniani ja omantuntoni kautta” antaessaan lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja sekä muita todistuksia, jotka on tarkoitettu esitettäväksi tuomioistuimelle tai muulle julkiselle viranomaiselle.

Koska terveydenhuollon ammattihenkilöstöä koskevan lain 23 §:n mukainen vahvistus ei sovellu vakuutuslaitosten asiantuntijalääkäreiden antamiin lausuntoihin, niin esityksessä ehdotetaan, että näiden vakuutuslääkäreiden olisi vahvistettava kannanottonsa sanoin ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”. Tämä ilmaisu on hieman muuttunut esitysluonnoksessa olleesta ilmaisusta ”kunnian ja omantunnon kautta”.

Esityksessä todetaan, että sosiaalivakuutusten toimeenpanossa on kysymys julkisen hallintotehtävän hoitamisesta virkavastuulla. Vahvistaminen ei kuitenkaan esityksen mukaan tarkoita, että kannanotto olisi itsenäinen oikeuksia ja velvollisuuksia tuova toimenpide kulloisessakin korvausasiassa vaan esityksessä selkeästi todetaan, että vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkäri julkisen hallintotehtävän hoitajana antaa päätöksensä oman asiantuntemuksensa perusteella ja vastaa antamastaan päätöksestä, muun muassa virkavastuun kautta.

Oikeusministeriö totesi aiemmin antamassaan lausunnossa ensinnäkin, että vakuutuslääkäreitä heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä sitoo hallinnon laillisuusperiaate, ja heidän tulee noudattaa hallinnon yleislakeja. Lisäksi vakuutuslääkärien toiminnasta voidaan tehdä hallintokantelu ylemmälle viranomaiselle. Kun vakuutuslääkärit hoitavat lakisääteisten sosiaalivakuutuksien toimeenpanoon liittyviä julkisia hallintotehtäviä, he ovat virkavastuusääntelyn sekä laillisuusvalvonnan piirissä.

Oikeusministeriölle on vieläkin jäänyt epäselväksi, miksi nyt ehdotettua vahvistusta pidetään tarpeellisenä. Kuten on jo edellä todettu, ehdotetulla vahvistuksella ei olisi oikeusvaikutuksia tai vaikutusta muutenkaan vakuutuslääkäreiden asemaan. Ehdotettua vahvistusta perustellaankin enemmän yleisen luottamuksen parantamisella vakuutuslääkäreiden toimintaan. Koska julkisia hallintotehtäviä hoitavilla on kuitenkin laajempi vastuu työssä tehdyistä virheistä, ei oikeusministeriön näkemyksen mukaan ole tarpeellista tai perusteltua säätää erillisestä vahvistuksesta, koska tämä erilli-

nen vahvistus voisi puolestaan virheellisesti antaa kuvan, että virkavastuusääntelyn ja laillisuusvalvonnan piirissä oleminen ei olisi riittävää julkista hallintotehtävää hoitavien osalta. Tärkeää on, että vakuutuslääkäri on tietoinen häneen kohdistuvasta rikosoikeudellisesta virkavastuusta.